
Vergaderjaar 2023-2024

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

GI

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 februari 2024

Hierbij zend ik u de geannoteerde agenda van de vergaderingen van de Eurogroep en informele Ecofinraad van 23 en 24 februari a.s..

Verder zend ik u de kwartaalrapportage lopende EU-wetgevingsvoorstellen op het terrein van Financiën.

Het is mogelijk dat nog punten worden toegevoegd aan de agenda of dat bepaalde onderwerpen worden afgevoerd of worden uitgesteld tot de volgende vergadering.

De minister van Financiën,

S.P.R.A. van Weyenberg

Eurogroep

Macro-economische ontwikkelingen en de stand van zaken van de coördinatie van het begrotingsbeleid in de eurozone

Document: n.v.t.

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

De Eurogroep zal van gedachten wisselen over de macro-economische ontwikkelingen in de eurozone. De Europese Commissie zal ter inleiding van de gedachtewisseling de winterraming toelichten. De winterraming zelf wordt naar verwachting op 15 februari gepubliceerd. Nederland kan de discussie aanhoren.

Toekomst van Europese financiële en kapitaalmarkten

Document: nog niet verspreid

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

De Eurogroep in inclusieve samenstelling zal spreken over de toekomst van de ontwikkeling van de Europese kapitaalmarkten, ter voorbereiding van het bepalen van een strategische visie tijdens de volgende bijeenkomst in maart. In de afgelopen maanden heeft de Eurogroep conform haar werkprogramma de uitdagingen ten aanzien van de verdieping en integratie van Europese kapitaalmarkten verkend. Hierbij is onder meer gesproken met internationale instellingen en private stakeholders, zowel kapitaalvragers als kapitaalverschaffers. Het algemene beeld is dat er nog veel barrières zijn voor het mobiliseren van risicodragende private investeringen in Europese (scale-up) bedrijven en industrieën, ter financiering van de transitie naar een duurzame en digitale economie. Dit komt onder meer door fragmentatie van marktinfrastructuur, regels en toezicht. Ook de sterke bancaire oriëntatie, beperkte ontwikkeling van nationale pensioenstelsels en lage financiële geletterdheid van consumenten en ondernemers spelen een belangrijke rol.

Het streven van de Eurogroep-voorzitter is om in maart 2024 een strategische visie overeen te komen en daarin prioriteiten te identificeren om de kapitaalmarktunie verder te ontwikkelen, naast de voorstellen volgend uit het tweede actieplan waarover momenteel onderhandelingen lopen. De strategische visie kan als input dienen voor de (nieuwe) Europese Commissie. Het kabinet is van mening dat verdere versterking van de kapitaalmarktunie cruciaal is voor het wegnemen van barrières tot het vrije verkeer van kapitaal in de EU. Een goed functionerende, diepe en geïntegreerde Europese kapitaalmarkt is essentieel voor de benodigde investeringen in duurzaamheid, digitalisering en (economische) veiligheid. Ook bieden efficiënte en toegankelijke kapitaalmarkten burgers en investeerders goede opties voor vermogensopbouw. Bovendien draagt een veerkrachtige kapitaalmarkt bij aan economische en financiële stabiliteit in de Europese Monetaire Unie. Er is al veel werk verzet in de afgelopen jaren, maar de doelstellingen van een daadwerkelijke kapitaalmarktunie zijn nog niet bereikt. Daarvoor is betere aanwending van het beschikbare kapitaal en de aanpak van structurele barrières tot integratie nodig. De Eurogroep kan hierbij wat het kabinet betreft een rol spelen door hierop een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

Nederland kan tijdens deze bespreking het belang benadrukken van versterking van de Europese kapitaalmarkten voor het concurrentievermogen en de veerkracht van de Europese economie. Private marktfinanciering is voor de benodigde diversiteit en flexibiliteit essentieel om investeringen te faciliteren. Ten aanzien van de visie van de Eurogroep kan Nederland pleiten voor een focus op de structurele barrières die politiek gevoeliger liggen en waarop voortgang in de afgelopen jaren ingewikkelder is gebleken. Bijvoorbeeld ten aanzien van fragmentatie van infrastructuur, toezicht en nationale juridische raamwerken die grensoverschrijdende en risicodragende investeringen belemmeren. Nederland kan benadrukken dat met een combinatie van maatregelen op verschillende deelgebieden en op zowel Europees als nationaal niveau, meer kapitaal kan worden aangewend en markten beter kunnen worden geïntegreerd. Waar op EU-niveau verdere standaardisatie en verbetering kan worden bewerkstelligd op reeds Europees gereguleerde

terreinen, kunnen nationale acties op het gebied van onder meer fiscaliteit of pensioenen ook bijdragen aan ontwikkeling van diepe markten met veel kapitaal.

Geactualiseerde ontwerpbegroting Slowakije

Document: Deze documenten zijn online te vinden op: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2024_en

Aard bespreking: gedachtewisseling en aanname verklaring

Besluitvormingsprocedure: consensus

Toelichting:

De Eurogroep zal spreken over de geactualiseerde ontwerpbegroting die Slowakije voor 2024 bij de Europese Commissie (de Commissie) heeft ingediend en de opinie van de Commissie over deze geactualiseerde ontwerpbegroting, die op 16 januari is gepubliceerd. De Eurogroep zal hierover, zoals gebruikelijk, een statement aannemen. De Eurogroep heeft in december 2023 gesproken over de ontwerpbegrotingen die eurozone lidstaten in oktober hebben ingediend. Slowakije heeft toen een begroting zonder beleidswijzigingen ingediend. U bent destijds middels de geannoteerde agenda voor de Eurogroep en Ecofinraad geïnformeerd over de Nederlandse inzet.¹ De Commissie stelt in haar opinie dat de geactualiseerde begroting van Slowakije het risico loopt niet in overeenstemming te zijn met de landspecifieke aanbeveling t.a.v. het begrotingsbeleid voor 2024. Naast Slowakije hebben vier andere lidstaten ook deze beoordeling gekregen: België, Finland, Frankrijk en Kroatië. Deze landen worden verzocht in het kader van het nationale begrotingsproces de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat het begrotingsbeleid in 2024 in overeenstemming is met de aanbeveling van de Raad. Nederland zal bij het opstellen van het statement erop letten dat de opinie van de Commissie wordt verwelkomd.

Informele Ecofinraad

Strategische koers van de Europese Investeringsbank (EIB)

Document: n.v.t.

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

Per 1 januari 2024 is Nadia Calviño gestart als president van de Europese Investeringsbank (EIB). Calviño en de minister van Financiën van België, Vincent van Peteghem, willen de strategische koers van de EIB bespreken tijdens de Ecofin. Het betreft een informele gedachtewisseling over de prioriteiten van de EIB zonder officiële agenda. Doordat landen zelf ook onderwerpen kunnen aansnijden is het mogelijk dat er een breed scala aan onderwerpen aan bod zal komen.

Onderwerpen die tijdens deze bespreking mogelijk aan bod kunnen komen zijn de rol van de EIB op het gebied van klimaat, cohesie, veiligheid, technologie investeringen, strategische autonomie, sociale infrastructuur, Oekraïne en de Global Gateway.

Nederland zet zich in om de EIB meer te laten bereiken op het gebied van de energietransitie, veiligheid, toegang tot zeldzame grondstoffen, Oekraïne en het innovatieve midden- en kleinbedrijf. Daarnaast hecht Nederland waarde aan prudent financieel beleid binnen de EIB, waarbij de focus ligt op de impact en additionaliteit van de interventies van de EIB.

Werksessie I: de kapitaalmarktunie met een focus op financiële geletterdheid en inclusie

Document: nog niet verspreid

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

De ministers zullen tijdens deze werksessie spreken over de kapitaalmarktunie, waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteed aan financiële geletterdheid en inclusie. Uit verschillende studies blijkt dat de financiële geletterdheid in de EU vergroot kan worden. Ook in recente besprekingen over de kapitaalmarktunie in de Eurogroep wordt dit beeld bevestigd.

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/a935f3ff-e5f6-4372-8cf7-d1853ebe3219/file>

Voor het mobiliseren van kapitaal, een van de doelstellingen van de kapitaalmarktunie, wordt participatie van burgers aan kapitaalmarkten van belang geacht. Het kabinet steunt verdere versterking van de kapitaalmarktunie. Een goed functionerende, diepe en geïntegreerde Europese kapitaalmarkt is essentieel voor de benodigde investeringen in duurzaamheid, digitalisering en (economische) veiligheid. Ook bieden efficiënte en toegankelijke kapitaalmarkten burgers en investeerders goede opties voor vermogensopbouw.

Nederland kan tijdens deze bespreking het belang benadrukken van versterking van de Europese kapitaalmarkten voor het concurrentievermogen en de veerkracht van de Europese economie. Nederland kan verder benoemen dat burgers door, naast het aanhouden van een spaarbuffer, pensioen op te bouwen – via een bedrijfspensioenfonds of een individueel beleggingsproduct – ervoor zorg kunnen dragen dat zij na hun pensioen voldoende inkomen hebben. Hiervoor is het noodzakelijk dat zij voldoende geëquipeerd zijn om gezonde financiële keuzes te maken over onder meer vermogensopbouw, er goede toegang is tot markten, diensten en producten en adequate bescherming wordt geboden aan consumenten. Nederland kan hierbij toelichten hoe zij nationaal, onder andere met het platform Wijzer in geldzaken, samen met de financiële sector, werkt aan financiële educatie en verbetering van financiële gezondheid van Nederland en *best practices* delen.

Werksessie 2: input van de Ecofin op de concurrentievermogen-agenda van de toekomstige Europese Commissie

Document: nog niet verspreid

Aard bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

De ministers zullen van gedachten wisselen over het concurrentievermogen van de EU, specifiek in het kader van de toekomstige Europese Commissie.

De discussie over het concurrentievermogen is het afgelopen jaar in intensiteit toegenomen. Oorzaak hiervan zijn onder andere de hoge energieprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, en de toenemende actieve industriepolitiek van derde landen. Met de Green Deal Industrial Plan (GDIP) zijn verschillende wetgevende trajecten opgezet om de Europese concurrentiepositie te verstevigen, waaronder de Net Zero Industry Act (NZIA), die zich momenteel in de trilogiefase bevindt.

Voor het kabinet is het versterken van het economisch fundament van de Europese economieën cruciaal voor het Europese concurrentievermogen. Lidstaten hebben daarbij zelf een belangrijke rol in het doorvoeren van structurele hervormingen om hun groeivermogen te versterken.

Het kabinet is terughoudend als het aankomt op het gebruik van staatssteun in het versterken van het concurrentievermogen. Staatssteun kan ingezet worden om marktfalen te adresseren, en voor het gericht versnellen van de digitale en groene transitie. Een concurrerende en efficiënte economie rust echter niet op staatssteun maar op een goed functionerende interne markt, met een bevolking met goede vaardigheden en opleiding, een goed functionerende rechtstaat en een gunstig ondernemingsklimaat met voldoende ruimte voor innovatie.

Tevens kan staatssteun het gelijke speelveld in de EU ondermijnen. Het kabinet ziet de interne markt juist als de hoeksteen van de Europese economie. Het kabinet is dan ook groot voorstander van het verdiepen van de interne markt, onder andere ten aanzien van diensten. Daarnaast zijn er initiatieven om het gelijke speelveld van de EU ten opzichte van derde landen te borgen, zoals het *Foreign Subsidies Instrument*, door het kabinet worden gesteund.

Een van de grote verbeterpunten ten aanzien van de Europese concurrentiekracht is de toegang van bedrijven tot marktfinanciering. Private investeringen zijn van belang in de economie, met name voor het doen van risicodragende investeringen in innovatie en duurzame economische groei. Versterking van de kapitaalmarktunie (KMU), en het verdiepen en integreren van kapitaalmarkten door lidstaten, is daarom een thema waar het kabinet veel belang aan hecht. De andere werksessie van de informele Ecofinraad zal zich ook richten op de KMU, evenals de Eurogroep bespreking in inclusieve samenstelling.

Toezegging informeren Tweede Kamer over ratificatie ESM-verdrag

Mijn ambtsvoorganger heeft toegezegd om uw Kamer te informeren wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn rond de ratificatie van het Verdrag tot instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM-verdrag) en om daarbij in te gaan op de mogelijkheid om de bankenunie alsnog te vervolmaken.² Door middel van onderstaande geef ik invulling aan deze toezegging.

De herziening van het ESM-verdrag vloeit hoofdzakelijk voort uit een besluit van de Eurogroep uit 2018 om de gemeenschappelijke achtervang (ook bekend als *common backstop*) voor het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds voor banken (*Single Resolution Fund*, SRF) onder te brengen bij het ESM.³ De herziening van het ESM-verdrag is aangegrepen om ook aanvullende afspraken te maken over de verdere versterking van het ESM. Deze afspraken richten zich op het aanscherpen van de voorwaarden voor toegang tot de ESM-instrumenten voor preventieve financiële bijstand, het vergroten van de rol van het ESM bij het verstrekken van financiële stabiliteitssteun en het versterken van het raamwerk voor het waarborgen van een houdbare overheidsschuld. Uw Kamer is over de stand van zaken met betrekking tot de wijzigingen van het ESM-verdrag doorlopend geïnformeerd, bijvoorbeeld naar aanleiding van de bespreking in de Eurogroep van december jl.⁴ Alle lidstaten, met uitzondering van Italië, hebben de wijzigingen van het ESM-verdrag geratificeerd. Op 21 december 2023 heeft het Italiaanse parlement tegen de ratificatie van de wijzigingen van het ESM-verdrag gestemd. Het gevolg hiervan is dat de gemeenschappelijke achtervang voor het SRF nog niet operationeel is en dat de afspraken ter verdere versterking van het ESM nog niet van kracht zijn.

Per 2024 is de brugfinanciering aan het SRF door middel van individuele kredietlijnen van lidstaten komen te vervallen. Deze individuele kredietlijnen waren ingesteld tot het einde van 2023. Per 2024 zou het SRF volledig gevuld zijn en zou de gemeenschappelijke achtervang actief zijn. Nu dat echter niet het geval is, betekent dit dat er op dit moment geen achtervang is voor het SRF wanneer dit in het geval van een extreme crisissituatie uitgeput raakt. Het kabinet betreurt dit en blijft erop inzetten dat de ESM-verdragswijziging zo spoedig mogelijk geratificeerd wordt in alle lidstaten.

Voor de bankenunie in algemene zin geldt dat deze vooralsnog bestaat uit een gemeenschappelijk regelgevend kader ('Single Rulebook'), dat geldt voor alle EU-landen. Daarnaast is er een gemeenschappelijk toezichtmechanisme (*Single Supervisory Mechanism*, ofwel SSM) en een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (*Single Resolution Mechanism*, ofwel SRM). Onder die laatste valt ook het SRF. Bij de oprichting van de bankenunie is door alle lidstaten de intentie uitgesproken om op termijn een Europees Depositogarantiestelsel (EDIS) op te zetten als derde pijler van de bankenunie, en daarmee de bankenunie te voltooien. Zoals eerder door mijn ambtsvoorganger ook benoemd, is de verwachting dat voortgang op de bankenunie Nederland economische voordelen zal bieden.⁵ Momenteel lopen er onderhandelingen over het verder verbeteren van het crisistraamwerk voor banken (CMDI). Over de totstandkoming van een EDIS wordt op dit moment niet onderhandeld. Mogelijk worden op een later moment gesprekken over een EDIS alsnog hervat.

² "De minister van Financiën zegt toe de vraag van het lid Slootweg inzake de mogelijkheid om de bankenunie te vervolmaken zonder toetreding door Italië tot het ESM-verdrag te beantwoorden wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn rond die toetreding" (n.a.v. Commissiedebat Eurogroep/Ecofinraad van 11 mei 2023).

³ De gemeenschappelijke achtervang is een kernelement van het Europese gemeenschappelijk resolutieraamwerk, dat erop gericht is de vervlechting van banken en overheden te verminderen en de private sector, in plaats van belastingbetalers, te laten opdraaien voor falende banken. De gemeenschappelijke achtervang maakt het mogelijk dat, indien het volledige SRF is uitgeput en crisisbijdragen vanuit de bankensector onvoldoende blijken om de uitgaven van het SRF te dekken, de Europese resolutieautoriteit (*Single Resolution Board*, SRB) op vooraf vastgestelde voorwaarden bij het ESM kan lenen om het resolutieraamwerk draaiende te houden.

⁴ <https://open.overheid.nl/documenten/cdbb06e0-81ae-43b9-9798-24a5b12bf207/file>

⁵ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-7ef0ca60db0886b4487273c585e802cf5bf41609/pdf>